

WEIDEVOGELBOERDERIJ MURK NIJDAM

ZONDAGOCHTENDWANDELING
12 MEI 2013

Tekst en opmaak: Meino Zondervan Foto's: Pieter-Jord Hovenga

Boer Murk Nijdam houdt van weidevogels en heeft zijn land zo ingericht dat ze het er fijn hebben. Op zijn grond bevinden zich een tweetal observatiehutten waarvan we er ééntje per boot gaan bezoeken. Het is een waar weidevogel walhalla. Het zit er bomvol met grutto's (afgelopen jaar bijna 100 paar) en doortrekkende kemphanen. Daarnaast zitten er kluten, slobenden, tureluur, oeverzwaluwen, bergeenden, veldleeuweriken, kleine plevieren ... Het land van Murk Nijdam is een bloemenpracht, terwijl de burens het moeten doen met een éézijdige groene vlakte. Murk laat zien dat het runnen van een boerderij binnen een weidevogelgebied mogelijk is. Zo was het, zo hoort het en zo zou het altijd moeten zijn want die twee horen bij elkaar. Laten we hopen dat boer Murk niet een éénling blijft, maar dat er binnen nu en 20 jaar weer veel van dit soort mooie weidevogelgebieden terug zijn. Boer Murk bewijst in elk geval dat het kan.

Deze woorden stonden in mijn aankondigingsmail voor een nieuwe excursie. Boer Murk wou niet meer dan 20 personen mee hebben. We vertrokken deze dag om 9.20 uur met 19 mensen richting Wommels.

Memmedi. Wat is er nou mooier om eerst lekker het veld in te gaan en dan met een 'roesige kop' bij mem een bakje te halen. We komen rond 9.45 uur aan op het erf van de boerderij waar het enigszins slordig is ingericht. Oud schuurtje met kapotte ramen, een open mestbult, schuurdeuren die openstaan, onkruid op kniehoogte. Helemaal geweldig. Het kan niet missen of dit is met voorbedachte rade gedaan. Op deze manier kweek je een mooie biotoop voor insecten en hebben de over-

al rondvliegende boerenzwaluwen lekker veel te eten en voldoende materiaal om een nest in de schuur te bouwen. "Zijn we hier wel goed", wordt er gevraagd. Lijkt me wel maar toch maar even bellen want er is nog geen boer te bekennen. "Jaja, nog efkes de koffie pakke en ik kom er oan", roept Murk door de telefoon. Hij blijkt zich lichtelijk te hebben verslapen. De kinderen vermaken zich in de tussentijd met de aanwezige hond die zich door een eigenlijk te klein kattenluik naar buiten heeft gewurmd. Murk komt er vlak

achteraan en stelt zich voor aan de 10 volwassenen en 9 kinderen met zijn wel heel grote handen.

Gevoelige snavelpunt

En hup daar gaan we achter de grote meener aan richting een klaar liggend bootje die geheel in stijl is uitgerust met fluis-termotortjes gevoed door zonne-energie. Daar aangekomen doet Murk een inleidend verhaal over zijn manier van boeren. In het kort gezegd: een hoog waterpeil waardoor een kruidenrijk grasland en een

rijk bodem leven ontstaat. Insecten komen op bloemen af. Voer voor kievit- en grutto kuikens. Een rijk bodemleven levert voer voor volwassen steltlopers als de grutto, tureluur en scholekster. Van deze 4 worden alleen de scholekster kuikens gevoerd door hun ouders. De andere 3 soorten kuikens scharrelen dat zelf bij elkaar. Gruttokuikens eten eerst ook insecten die ze zelf uit de lucht of van planten plukken. Later gaan ze net als hun ouders in de bodem foerageren waar ze met de zeer gevoelige snavelpunt hun prooi op afstand in de bodem kunnen detecteren. We zien afgevlakte slootwallen zodat weidevogelkuikens gemakkelijk in en uit de sloot kunnen komen maar waar ook foerageergebieden ontstaan voor bepaalde soorten vogels als de watersnip. En als het zo uit komt nog langer wachten met maaien dan de vooropgestelde datum van na 15 juni.

Ût de skroeven

We gaan eerst een stukje rechtsaf over een paadje. Binnen de kortste keren zitten we midden tussen de alarmerende grutto's, tureluurs en enkele kievitens. "Hjir wol ik dea wol lêze". Voorzitter Dirk is 'ût de skroeven' bij het zien van zoveel vogels en de overal aanwezig zijnde stokken die de vele nesten aanmerken. De stokken zijn geplaatst door vrijwilligers van meerdere vogelwachten uit Friesland. Ze doen dat met een man of 20 tegelijk zodat ze snel klaar zijn en de verstoring niet te lang duurt. Tot

nu toe hebben ze 120 broedgevallen van de grutto gevonden op 42 hectare. Een verhoging van 30% ten opzichte van vorig jaar. Boer Murk verteld vol enthousiasme over 'zijn' vogels. Niet iedereen kan hem goed volgen omdat hij in het Fries op het niveau praat van mensen die in het nazorg werk zitten. Als een soort tolk probeer je dan enigszins die mensen op de hoogte te stellen. Het is voor een leek ook niet makkelijk om zoveel informatie te verwerken maar zeker weten dat ook die deelnemers een goed idee krijgen van wat er gaande is in het Friese veld.

Kort boottochtje

We lopen terug naar de boot waar we precies met z'n allen in passen. Er hangen 2 buitenboordmotortjes aan de boot. Dirk is de copiloot en bestuurt 1 van de motortjes maar dat gaat hem niet helemaal goed af. We moeten regelmatig de boot van de wal afduwen terwijl Murk aan Dirk probeert uit te leggen wat hij moet doen wat de nodige hilariteit oplevert. Tijdens het korte boottochtje hangen er al een paar kluten prachtig dichtbij in het verlengde van de boot. We komen aan bij de eerste vogelkijkhut gelegen aan een plas-dras gebiedje. Plas-dras is een stukje weiland dat onder water is gezet waardoor er veel eten is te vinden voor diverse soorten vogels. In de hut staat de koffie klaar en frisdrank voor de jeugd. Door de vele kijkgaatjes zien we de vogels van heel dichtbij. Vlak bij zit een

kluit op zijn nest een visdief zit er vlak naast te rusten. Aan de linkerzijde is een oever-zwaluw wand aangelegd waar enkele gaten worden bezet. Lang niet zoveel als anders. Dit is waarschijnlijk te wijten aan het lange koude voorseizoen. Er zijn nog niet veel insecten. Alles valt of staat bij voedsel. Er vliegen nu oever- en boerenzwaluwen langs de hut. Een visdief gaat vlak voor de hut zitten en laat een pas gevangen vis naar binnen glijden. Van zo dichtbij, uniek.

Stoelendans

Regelmatig is het geklik van het fototoestel van Pieter Jord te horen. Ook Marcus en vooral Nick maken mooie foto's. Af en toe wordt er een stoelendans gedaan zodat een ieder de kans krijgt om alles te bekijken wat er buiten de hut gebeurt. Binnen is het een gezellige boel. Het is tenslotte ook een sociale gebeurtenis, niet waar? Als het op een geven moment te gezellig wordt bij de kinderen, stel ik Murk voor om een halte verder te gaan. We stappen allemaal weer in de boot. Om terug te varen naar het beginpunt. Even dreigt het mis te gaan als beide motoren vast raken in de wal. Murk loopt tussen de mensen door naar de punt van de boot om een polsstok te pakken waarmee hij de boel weer vlot kan duwen. Alleen al het feit dat de man daar staat en dusdanig veel wind vangt doet de boot de juiste kant op draaien. Dirk durft schijnbaar niet meer naast Murk te zitten en dus mag ondergetekende daar plaats nemen. Onder

Grutto

Kleine plevier

Tureluur

het varen heeft Murk een raadsel in petto en leren we de Friese naam van de kwartelkoning kennen. Een vogel die vroeger veel meer voorkwam in de vochtige Friese graslanden met zijn typerende geluid wat tevens zijn Latijnse naam aangeeft. 'Crex crex'. In het Fries de 'Teapert'. De beste man heeft de meeste ervaring en kennis opgedaan door zijn vader die lji-paaien zocht als broodwinning.

Keldertjes

Opvallend is dat de sloten mooi 'schoon' zijn. Ook te zien aan de bladeren van de waterlelie die her en der aan de oppervlakte drijven. Raquel vraagt of die hier zijn aangeplant. "Nee nou". Dat is puur natuur en een goede indicator van schoon water. De keet lellende Bas zit op de punt van de boot en wordt gevraagd om het aanleggen te regelen. Het gaat 'kapitein Nemo' niet zo goed af dus komt Murk in 2 stappen alweer aangesneld. Na het aanleggen lopen we naar plas-dras gebiedje nummer 2 waar ook weer een kijkhut is geplaatst. Aan de zijanten van de hut zijn een soort keldertjes gemaakt. Daar kunnen fotografen in plaats nemen en prachtige plaatjes schieten op waterlijn niveau. Pieter-Jord heeft vogelfotografie sinds enige tijd als hobby en wordt met zijn telelens en al in 1 van de keldertjes gedumpt. In de andere mogen de kinderen per toerbeurt een kijkje nemen. Murk verteld vol passie over het wel en wee van o.a. doortrekkende kemphanen ondertussen als een ware piraat kijkend

door zijn éénoogige kijker. Hij is het niet gewend dat er zoveel kinderen meekomen en heeft dan ook geen remedie tegen kinderen die zich beginnen te vervelen. Er lijken zich hier in eerste instantie minder vogels op te houden dan in de eerste plas-dras maar op het punt dat de aandacht van enkele kinderen verslapt worden er toch respectievelijk een kleine plevier, gele kwikstaart en slobenden ontdekt. Ik geef de kinderen de opdracht ze op te zoeken. Dat houd ze weer even bezig, de rust keert terug in de kijkhut. Als het ook hier op een gegeven moment erg gezellig wordt voor zowel ouders als kinderen besluit ik om te stoppen op het hoogtepunt. In overleg breien we er een einde aan. Met moeite trekken we de met het vogelvirus besmette PJ uit de kelder en lopen we terug naar de boerderij. Vlakbij de hut wordt er nog een verlaten gruttonest met 1 koud ei gevonden. Het ei verdwijnt bij Bernd in zijn zak voor zijn natuurverzameling. Het valt ons op dat de koeien hier nog echte scherpe horens hebben. Het is alsof je een stukje terug bent in de tijd. Prachtig!!!

Hollands gezeur

Weidevogelboer Murk Nijdam is inmiddels een begrip. Mensen, en met name fotografen, komen van heinde en verre om een bezoek te brengen aan dit unieke gebied. Gelukkig zijn er al meer weidevogelboeren maar dat is te weinig om het tij te keren. Je bent kwetsbaar als je zo'n gebied beheert te midden van boeren-

bedrijven met turbogras (Engels raaigras) en een lage waterstand. Koloniebroeden heeft zijn voordeel als er een vliegende predator langs komt want die wordt door de luchtmacht met overmacht het gebied uit gesodemietert. Maar als een vos of marterachtige het gebied ontdekt is het voor zo'n dier net een gedekte tafel waar de nesten op een steenworp van elkaar afliggen en in rap tempo de boel verstoord. Meer weidevogellanderijen die ook nog eens op elkaar aansluiten geeft meer hoop op een goede toekomst voor de weidevogelstand die hedendaags nog steeds naar beneden keldert in heel Nederland. Murk stelt: "Als er in Friesland per Vogelwachtgebied 1 boer hetzelfde doet als wat ik doe, zijn we op de goede weg. Dan kunnen we echt trots zijn op de Friese weidevogelpopulatie en dan zijn we ook gelijk af van het Hollandse gezeur over de eierrap periode". Voorlopig is Murk Nijdam er druk mee en gaat in de 'maitiid' de telefoon minimaal 10 keer per dag met aanvragen voor een bezoek. Ongetwijfeld is hij langzaam maar zeker het uithangbord geworden voor dit natuurfenomeen wat eigenlijk nooit een fenomeen had moeten worden.

Dirk stelt zichzelf beschikbaar als vrijwilliger om nesten te zoeken mocht er een tekort zijn. Murk wordt bedankt voor de rondleiding. Iedereen krijgt een stevige handdruk en wordt nog een noflikke memmedei gewenst.

Slobeend man

Visdief